

23

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

החלטה

העד מחמוד טנג'י פאוזי מוזמן בזאת לישיבת ביהמ"ש, בפני השופטת ד"ר דרורה פלפל, לתאריך 24/12/2000 שעה 08:30.

ניתנה היום, ט"ז בכסלו תשס"א, (13 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

ד"ר פלפל דרורה, שופטת

העד ממשיך:

ש. אני מפנה אותך לעמ' 150 לעבודתך, שם אתה מספר דברים שמספר לך אחד בשם אבו-ג'מיל, מרואיין, הוא מספר לך על תימני שהסתובב והתאכזר ביותר כלפי האנשים והוא היה גם כן מהסביבה, אולי מזכרון יעקב. אתה שאלת מישהו מהמרואיינים היהודים שלך על תימני, מישהו מהלוחמים שעל תימני שהיה באותו יום בזכרון יעקב?

ת. אני לא זוכר ששאלתי מישהו מהלוחמים. יכול להיות ששאלתי אבל אני לא זוכר זאת באופן מובהק.

ש. אני מציע לך שלא שאלת.

ת. אמרתי, אני לא זוכר. זה משהו שקרה לפני 3 שנים ואני שאלתי אלפי שאלות. לא את הכל אני זוכר.

ש. אני מפנה אותך לעמ' 151 לעבודתך, שם אמרת ששמעת את הסיפור על התימני מכמה וכמה מפליטי טנטורה. ממי שמעת?

ת. אני זוכר את הדבר הזה מאבו-ריאד.

ש. אתה מוצא בדבריו של אותו אבו-ריאד, בעמ' 151 לעבודתך, את התשובה לדבריו של אותו תימני, שבינתיים אנחנו יודעים ששמעת עליו מאבו-ריאד ומאבו-ג'מיל. אתה אומר שעל אותו תימני מפי כמה וכמה מפליטי טנטורה ובינתיים יש לנו אח אבו-ג'מיל ואבו ריאד, אלו פליטי טנטורה ששמעת מפיהם את הדבר?

ת. כן. כנראה שיש עוד. אני מציע לקרוא את העבודה ולקרוא.

ש. כשאתה אומר "כמה וכמה פליטי טנטורה", אתה מתכוון לאבו-ריאד ואבו-ג'מיל?

ת. אני רק זוכר שאת המילה "תימני" שמעתי מכמה אנשים. להגיד עכשיו בעל-פה מפי כמה, אינני זוכר. אבו-ריאד לא מפליטי טנטורה.

ש. אז רק אבו-ג'מיל שאנחנו יודעים עליו?

24

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. יכול להיות שרק אבו-גימיל ויכול להיות שעוד.
- 2 ש. תראה לי בקלטות שלך ובראיונות, מי עוד אמר לך על תימני שהסתובב והתאכזר?
- 3 ת. אני אבדוק זאת.
- 4 ש. אתה אומר בעמ' 151 לעבודה שלך: "יש אחד תימני מזכרון יעקב, אתה מצטט את
- 5 אבו-ריאד, בשם רחמים והוא התפאר בפני...". בהמשך אתה אומר בעמ' 151: "המחבר איתר את
- 6 גיבור סיפורו של אבו-ריאד...". איך איתרת אותו?
- 7 ת. הלכתי לזכרון וחיפשתי, כפי שתיארתי.
- 8 ש. לפי זה שנאמר לך שהוא פועל בנין שגר בין הבית הזה לבית החוץ?
- 9 ת. גם. אני דיברתי עם רחמים לוי אחרי שאיתרתי אותו. הוא הכחיש את הסיפור. לא הקלטתי
- 10 את השיחה.
- 11 ש. יש לך סתירה לכאורה בין דברי אבו-ריאד לבין דברי רחמים לוי, נכון?
- 12 ת. נכון.
- 13 ש. איך אתה מיישב את הסתירה, אתה מוסיף את האמירה: "באשר אנשים אחדים בזכרון
- 14 יעקב המליצו לקבל את דבריו בערבון מוגבל", למה כתבת הערה זאת?
- 15 ת. זה מה ששמעתי מאנשים בזכרון.
- 16 ש. אתה מציע לנו להעדיף את הגרסה של אבו-ריאד?
- 17 ת. חס וחלילה, אני לא מציע זאת בשום מקום.
- 18 ש. מדוע אתה כותב את ההערה: "שאנשים אחדים בזכרון יעקב...?"
- 19 ת. אני שמעתי את מה ששמעתי מאבו-ריאד. הדבר ענין אותי כיוון שהייתה אמירה חד משמעית
- 20 ואמרתי שאני צריך לבדוק. חיפשתי את האיש בזכרון. לפני שמצאתי אותו אמרו לי, אל תסמוך
- 21 יות מדי על מה שאשמע מהאיש, כי הוא מבוגר ולא יאמר לי בדיוק. זה מה שכתבתי.
- 22 ש. כשאתה אומר יש איזה אחד רחמים לוי ולפני שאתה מביא את דבריו אתה כותב: "אנשים
- 23 אחדים המליצו לקבל את דבריו בערבון מוגבל", אני בתור קורא מעדיף את הגרסה של אבו-ריאד,
- 24 האם זאת לא הכוונה שלך באמירה זאת?
- 25 ת. אני לא יכול לקחת אחריות על העדפה של מישהו. זה מה ששמעתי מאנשים, עם זה הלכתי
- 26 הלאה לברר. יכולתי גם לא לברר את זה. הלכתי לברר כיוון שהדבר נשמע בעיני יותר מדי מיוחד.
- 27 ביררתי, האיש דיבר איתי, אמר לי שלא היה בטנטורה וזהו.
- 28 ש. אתה מקבל את דבריו שהוא לא היה בטנטורה?
- 29 ת. זה לא שאני מקבל או לא. אני כותב מה ששמעתי מאבו-ריאד ומרחמים.
- 30 ש. מה עשית לבדוק מי אומר אמת?

25

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 ת. לא הייתי צריך לעשות כלום. אני קיבלתי עדויות מאנשים, קיבלתי עדות אחת מצד אחד
2 ועדות אחת מצד שניה והשארתי אותם כך. אם האיש אמר לי שלא היה בטנטורה מדוע אני צריך
3 לכדוק זאת? אני האמנתי לכל אדם שדיברתי איתו. זה העיקרון של העבודה שלי.
4 ש. כולל לאנשים שאמרו לך שטבח לא היה ולא נברא, גם להם האמנת?
5 ת. אני לא דיברתי על טבח. אני האמנתי ואני מאמין גם היום לכל אדם מאנשי אלכסנדרוני.
6 כמפקד הפלוגה אמר לי שלא ירו באיש אחרי שנכנעו ושלא היה טבח, אני האמנתי לו בצורה חד
7 משמעית.
8 אני ראינתי כמה וכמה עשרות מאנשי אלכסנדרוני, כפי שראיינתי כמה וכמה עשרות מאנשי
9 טנטורה. כל אדם בעקבות 49 שנים שסיפר לי את סיפורו, מבחינתי, מבחינת היסטוריוגרפית זאת
10 האמת שלו וכלפיו. יכול להיות שיהיה בנאדם שתהיה לו עדות אחת שתהיה לו סותרת את כל
11 העדויות האחרות, אבל כל אדם שהעיד בפני, כולל החברים הנכבדים של אנשים אלכסנדרוני,
12 האמנתי להם, אני מאמין להם היום, אני מאוד מעריך אותם ואין סיבה בעולם שמישהו מהם לא
13 אמר לי את האמת. מבחינתי כל אדם אמר את האמת.
14 ש. אם אתה מאמין לאנשים שנכחו שם, כאנשים בוגרים, כאשר כל אחד מהם אומר שלא היה
15 הרג ואתה פותח את דברך במילים, שבסופו של יום נטבחו בין 200 ל-250 איש?
16 ת. האמירה הזאת של "כל אחד" אינה מדויקת. יש בידי עדויות של אנשי אלכסנדרוני שלא
17 אומרים שלא היה ולא נברא ולכן אני מציע לא להגיד כל אחד מהם. יש בידי עדויות.
18 ש. כשאומר לך מפקד הפעולה שלא היה טבח ואתה מאמין לו, כשאומר לך משה גרשוני שלא
19 היה טבח, כשאומרים לך עשרות אנשי אלכסנדרוני שלא היה טבח, שלא ירו באנשים אחרי שנכנעו,
20 מהי תגובתך?
21 ת. אני מביא ציטוטים מאותם אנשים שראיינו. אני לא השתמשתי במילה טבח. אני
22 השתמשתי בשאלה של הריגת אנשים לאחר הקרב. אני שאלתי לפעמים בסוף הראיון את האנשים
23 וכשהם אמרו, את זה הכנסתי לעבודה.
24
25 **לביהמ"ש:** אנחנו חיים היום בתקופה שבה ההיסטוריונים, בחלקם לפחות, לא חושבים יותר
26 שבמקום מסוים היתה אמת אחת ויחידה, שמישהו יכול לעמוד עליה ולקבוע שזאת האמת ואין
27 בלתי.
28 בתקופה שלנו יותר ויותר אנשים מקבלים יותר ויותר את העובדה, שאנשים שהיו באותו אירוע
29 וראו דברים זכותם המלאה לספר, כל אחד מנקודת מבטו, מהזווית שבה הוא עמד ומהרקע שעבר
30 עליו, מה הוא זוכר. זה חלק וזה מרכיב מרכזי ביותר בהיסטוריוגרפיה שעליה בנויה העבודה. זה
31 נקרא היסטוריה מסיפור שבנוי, בין היתר, מסיפור בעל-פה.

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר לפלל דרורה

1 אני לא מצאתי אף עבודה אקדמאית שעסקה בטנטורה לפני שהתחלתי לעשות את העבודה. אני
2 ראינו את עבודתי מעין "טקסט-בוק". אני אספתי, אולי לראשונה, במישור האקדמי, עדויות
3 מאנשים, יהודים וערבים, שהיו בטנטורה באותה יממה של 22, 23 במאי 1948.
4 לדעתי מה שצריך לקרות עכשיו, ואני מקווה שזה יקרה, אני מקווה מאוד שעל אותו ענין
5 בטנטורה, על אותה פרשה שקרתה בטנטורה יבואו עוד ועוד חוקרים וכאשר תהינה 20-50
6 עבודות, יבוא החוקר ה- 51 ירכז את העבודות שהוא קיבל, אז יכול כל אחד לקרוא את העבודה
7 ולהסיק את המסקנות שהוא יסיק, אחרי שתהיה הצטברות של מסי עבודות משמעותיות, יכול
8 לבוא חוקר ולחגיד: לפנינו 50 עבודות, בעבודות חאלה יש עדויות כאלה וכאלה.
9 אני, כמי שריכז את העדויות וכמי שכמובן לא היה בטנטורה ב- 1948, אני חלילה לא העליתי על
10 דעתי להרשות לעצמי לומר מה היה באמת בטנטורה מנקודת מבטו של אדם, שמכל המרואיינים
11 שראיינתי לא היה במקום. לא העליתי על הדעת להסיק מסקנה, מה באמת היה בשורה תחתונה.
12 לכן גם בהקדמה וגם בסיכום אני מדגיש, שאין מסקנה לגבי השאלה הספציפית הזאת. יש שאלות
13 נוספות שגם לגביהן הבאתי עדויות וסתירות לעדויות, שלגביהן אלה העדויות. יכול להיות
14 שתבאנה עדויות נוספות שתשפוכנה אור נוסף. אולי אז יהיה אפשר להגיע למסקנה בענין שהוא
15 כל-כך קריטי ועדין שמצווה על זהירות רבה.

העד ממשיך:

16
17
18 ש. אתה כתבת בתחילת העבודה שלך: "חד משמעית, מתוך העובדות היבשות העולות..."
19 ת. הפסוק מוצא מהקשרו.
20 ש. אתה אומר את המשפט הזה כאמירה עובדתית: "אלא שבסופו של היום היו בכפר לא פחות
21 מ- 200-250 גברים הרוגים בנסיבות בהן היו אנשי הכפר...". זו לא אמירה, זו לא פסיקה, אתה
22 מחכה לעוד חוקרים?
23 ת. אני שוב מבקש בדרך כלל לקרוא את העבודה כולה ולפחות את ההקשר כולו.
24 הרי אין ספק שזה לא מקרה שהציטוט אצלך מתחיל במילה "אלא" ולא מתחיל בפסוק "התמונה
25 הכללית העולה...". משום שהתמונה עולה מתוך יותר מ- 20 עדויות מאנשי טנטורה ואנשי
26 אלכסנדרוני. זאת התמונה שעולה מהעדויות.
27 ש. אמרת שהיית אובייקטיבי ואני אומר לך, שבניגוד לכל הציטוטים של אנשים שבכלל לא היו
28 בטנטורה שאמרו לך שלא היו ולא שמעו שום דבר, את מפקד הפעולה, לענין הרג השבויים, אתה
29 לא מצטט, הכוונה לעמי' 102, 103, 104, 100 לעבודתך, שם הוא לא מופיע במילה אחת לענין ההרג
30 שהיה, מדוע?

27

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. אני לא זוכר את כל הציטוטים של מפקד הפעולה שראיינתי אותו מס' שעות. אני מוכן
2 לבדוק את זה, אם כי אני לא בטוח שזה דבר משמעותי כאן. יתכן שהוא לא הזכיר, יתכן שהוא כן
3 הזכיר. זה שאני דיברתי איתו על הנושא, את זה אני זוכר.
- 4 ש. אני אומר לך שגם את מר גרשוני, קצין המבצעים של הגדוד, האיש שנכח שם מההתחלה,
5 לא ציטטת, מדוע?
- 6 ת. את מר גרשוני לא ציטטתי, לא בגלל שלא ראיינתי אותו, אלא בגלל שהוא העיד שהוא היה
7 קצין שלישות ולא היה בין הלוחמים.
- 8 ש. מר גרשוני היה גם קצין שלישות וגם קמבי"צ, לא היה עודף באנשים.
9 ת. אני זוכר שהוא אמר לי שהוא היה קצין שלישות.
- 10 ש. אתה זוכר מתי הוא נכנס לכפר?
11 ת. אני לא זוכר כי אני לא הייתי שם.
12 ש. מתי הוא אמר לך שהוא נכנס לכפר?
13 ת. אני מוכן לנסות לבדוק אם הוא אמר.
14 ש. אני אומר לך שהוא נכנס לכפר יחד עם מפקדת הגדוד.
15 ת. זה בודאי לא קרה בתחילת העסק.
- 16 ש. מר גרשוני, כמו בנצי דן, אמרו לך שטבח לא היה ולא נברא, שהם לא ירו באדם אחד אחרי
17 שנכנעו בתוך הכפר ובמסגרת האובייקטיביות של המחקר המדעי אתה בחרת שלא לצטט ואנחנו
18 אמורים להעדיף את העדות של גבי סבחה על העדות של גרשוני ובנצי, מהי תגובתך?
- 19 ת. אני ציטטתי, חוץ ממר גרשוני ובנצי דן, עוד כמה וכמה לוחמים.
20 אני אבדוק ואומר מחר, מתי גרשוני נכנס לכפר.
- 21 ש. גם במקומות אחרים כשעדים אמרו לך על עדים אחרים, שאין לתת אמון בדבריהם, קרי
22 לגבי רחמים לוי, גם לגבי אנשים אחרים כתבת מה אמרו עליהם אנשים אחרים, שאין לתת אמון
23 בדבריהם?
- 24 ת. היו מקרים שבהם נקטתי בדרך זו והיו מקרים שלא.
25 ש. מה היו הקריטריונים שלך?
- 26 ת. במקרה של רחמים לוי לא היה שום קריטריון, אלא בגלל שנון כדי החיפוש זה מה
27 שאנשים אמרו לי ומכיוון שהלכתי לבדוק האם מה שצוטט עליו, על-ידי אבו-ריאד, נאמר דבר
28 אחד והוא היה אמור להגיד וברגע שאנשים אמרו לי על תסמוך על דבריו, ראיתי לנכון לכתוב זאת.
29 ש. אתה גם הלכת ובדקת את טענת האליבי של רחמים לוי, הוא אמר שלא היה בכפר. אתה
30 אומר שהלכת לספר אלכסנדרוני וראית שהקרב בכפר קרא היה ב- 19 לחודש, נכון?

28

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ת. נכון.
- 2 ש. זאת ציינת כדי להפריך את טענת האליבי של רחמים לוי, נכון?
- 3 ת. אני ציינתי זאת כטענה של רחמים לוי. בפירוש לא הבאתי זאת בתור אליבי, אלא אמרתי
- 4 שהוא הכחיש את חלקו בטנטורה. אני לא ציינתי לגבי כפר קרא, הוא ציין.
- 5 ש. אותה טוען שהעובדה שהוא לא ציין את כפר קרא, לא שולל את העובדה שהוא היה
- 6 בטנטורה?
- 7 ת. שהוא זכר שבמאי הוא היה בכביש בכפר קרא. אני ציינתי זאת כי כך הוא אמר לי.
- 8 ש. כשקראתי את העבודה נותרתי עם הרושם, אם רחמים לוי, תימני שגר בזכרון יעקב,
- 9 כשאנחנו יודעים שבעבודה אקדמית נכתב עליו שאנשים אומרים שאין לתת אמון בדברו ומישהו
- 10 אומר שהוא רוצה וטענת האליבי הוא טענה שאין לתת בה אמון, כפר קרא וטנטורה לא היו באותו
- 11 מועד, נכון?
- 12 ת. אין טענת אליבי בגלל כפר קרא. יש טענה שהוא לא היה בכלל בטנטורה. זה מה שאמר לי
- 13 רחמים.
- 14 ש. לא בדקת מי צודק, אם אבו-ריאד או רחמים לוי. אבו-ריאד לא היה בטנטורה נכון?
- 15 ת. כשאני קיבלתי את הטענה של אבו-ריאד, ואני חוזר ואומר שקיבלתי את הטענה אחרי 49
- 16 שנה, זה נראה בעיני מעין דבר ששווה לבדוק אותו היסטוריוגרפית, מה 49 שנה יכולות לעשות או
- 17 לא ולכן היה חשוב לי לחפש את רחמים. יכול להיות שהוא מיז היה אומר לי נכון ושהוא גאה בזה,
- 18 אבל זה לא מה שהוא אמר. הוא אמר שלא היה ולא נברא, שהוא לא היה אפילו בטנטורה.
- 19 זה ענין אותי מאוד כיוון שציינתי בתחילת העבודה, הסיפור, העדות בעל-פה בתום 50 שנה יש לה
- 20 משמעויות משלה, השלכות משלה ויש לה אפשרויות ברגע שאנשים מקבלים את האפשרות לדבר,
- 21 מה הם זוכרים.
- 22 ש. כשאני קורא את העבודה אני נשאר עם סימן שאלה גדול, האם רחמים לוי הוא איש שרצה
- 23 15 איש בטנטורה ורחמים לוי, תימני זקן מזכרון יעקב, אין לו כסף לעו"ד ואין לו משפחה ואתה
- 24 משאיר אותו עם כתם בל ימתק.
- 25 ת. אני בעקבות העבודה נשארתי עם הרבה יותר סימני שאלות לגבי רחמים לוי, לגבי הרבה
- 26 עדים ועדויות. לכן אני אומר, שאלה הן העדויות שהצלחתי לעשות במאמץ עשיית העבודה.
- 27 ש. אני רוצה להבין, כשאני קורא את העבודה אני נשאר עם סימן שאלה לגבי רחמים לוי, עם
- 28 עננה מרחפת מעל ראשו, האם מדובר ברוצה. אני אומר לך שלא עשית את הדבר הכי חשוב, אתה
- 29 בדקת בארכיון צה"ל ובדקת את שמות הלוחמים בפעולה?
- 30 ת. חלק מהם.

29

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל זרורה

1 ש. יש רשימות מלאות, של כל מי שהשתתף בפעולה.
 2 ת. ברור היה לי לחלוטין, ברגע שהוא אמר לי שהוא לא היה, אין לזה קשר לא לכפר קרא ולא
 3 למקום אחר, אלא הוא אמר לי את עדותו. אני קיבלתי את אמירתו של רחמים לוי. כתבתי אותה
 4 כמו שכתבתי את אמירתו של אבו-ריאד.
 5 ש. מר כץ אתה מיתמם, משום שאתה משאיר אותנו עם רחמים לוי, שמישהו אמר עליו שהוא
 6 רוצח, הוא מכחיש ואנשים אומרים שאין לתת בו אמון. אתה לא עשית את הדבר הכי פשוט
 7 וטריביאלי, אתה לא הלכת לארכיון צה"ל והוצאת את רשימת הלוחמים, מדוע?
 8 ת. אני מפנה אותך לארכיונאי צה"ל שיספר לך כמה פעמים ישבתי בארכיון צה"ל לבקש ממנו
 9 כל מסמך אפשרי.

10 ש. אני מפנה אותך לעמ' 129 לעבודתך שם אתה אומר: "אין בנמצא, על-פי הידוע, רישום
 11 מדויק של לוחמים..." מדוע אתה מספר שחיפשת ומצאת חלק?
 12 ת. מכיוון שזו האמת. ביקשתי רשימות וקיבלתי רשימות חלקיות בלבד.

13
 14 עו"ד ארדינסט: אני מבקש להגיש את רשימת הלוחמים מארכיון צה"ל.
 15 המסמך מוגש ומסומן ת/6.

16
 17 העד מיהמתו: כיוון שאני זוכר בוודאות שביקשתי את החומר, אני מבקש שייבדק ממתי התיק
 18 המסוים נחשף לרשות הציבור.

19
 20 העד ממשיך:

21 ש. אני אומר לך שעל-פי הרשימה רחמים לוי לא היה חייל בגדוד והיה נקי, מהי תגובתך?
 22 ת. לי לא היתה בעיה לאיזה גדוד השתייך רחמים לוי ברגע שהוא אמר, שהוא בטנטורה לא
 23 היה והכחיש זאת מכל וכל.

24 ש. לגבי אבו-ריאד, אני מפנה לעמ' 152 לעבודתך שם נכתב: "ידוע לי שירו לאתר הקרב
 25 בצעירים ושהיה בכפר הרג גדול..." איך אתה מביא את הציטוט מבלי לציין שאבו-ריאד לא היה
 26 בטנטורה?

27 ת. לדעתי כן אמרתי. אני מפנה לעמ' 152 לעבודתי. אבו-ריאד לא אמר לי שהוא היה בזמן
 28 הקרב בטנטורה.

29 התמליל בהקשר זה מוגש ומסומן ת/7.

30 ש. אני מפנה לעמ' 7 ל-ת/7 ומצטט: "אתה אמרת גם שהיהודים הגיעו ברכבת..." שם נאמר
 31 מפיו שבאותו יום הוא היה בפרידיס, מהי תגובתך?

30

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר מלכל דרורה

- 1 ת. אין לי בעיה עם זה. לא כתבתי בשום מקום שהוא היה בטנטורה ביום האירוע.
- 2 ש. אתה אמרת שאבו-ריאד לא היה בטנטורה, מדוע לא כתבת את זה?
- 3 ת. הוא לא אמר שהוא היה בטנטורה. אם אני כותב שהוא בן פרידיס שאך ורק למד בטנטורה,
- 4 ברור לחלוטין שבין יום שבת לראשון הוא לא היה בטנטורה. זה ברור לגמרי. אם הוא בן פרידיס
- 5 אז הוא בן פרידיס ורק בבוקר הוא הולך ללמוד.
- 6 ש. על עדות כל-כך חשובה כמו של אבו-ריאד, שהוא אומר שכל אחד עשה שם כטוב בעיניו.
- 7 מדוע אתה לא אומר לקורא כי מדובר באיש שלא היה בטנטורה?
- 8 ת. האיש עצמו אמר "ידוע לי", הוא אלא אמר הייתי שם ולכן לא כתבתי זאת. הוא נער שלומד
- 9 בביה"ס בטנטורה בימים רגילים כשאינ מלחמה.
- 10 ש. למה אתה לא חושב שמצופה מכל אדם, שכותב ללא דעה קדומה, שיש לזכור שאבו-ריאד
- 11 לא היה בכפר?
- 12 ת. זה ברור מאליו.
- 13 ש. איך זה ברור מאליו אם אני לא יודע שהוא לא היה שם?
- 14 ת. הוא לא גר שם. זה מאוד ברור.
- 15 ש. אני מפנה לעמ' 10 ל-ת/7 ומצטט: "אתה חושב שהספיקו להרוג מישהו מהם לפני בואו של
- 16 יעקב אל-מוחיתאר...". זה שונה ממה שכתבת בעבודה לא?
- 17 ת. זה ציטוט של חלקי. אני אצטרך להיעזר ברשימות שלי כדי לראות אם יש דבר נוסף.
- 18 יש לי רישום מפיו של אבו-ריאד שסיפרו לו על יריות בתושבים לאחר קרב.
- 19 ש. למה זה לא מופיע בקלטת?
- 20 ת. אני לא יכול כרגע לענות על זה. אני יכול לבדוק את הקלטת המקורית ולענות.
- 21 ש. אתה יכול להסביר מדוע לא קיבלנו חלק גדול מחומר הגלם של עבודתך, חלק גדול
- 22 מהקלטות?
- 23 ת. כל הקלטות הרלבנטיות שהיו בידי, הועברו.
- 24
- 25 עו"ד אטלס: אנחנו הבאנו את כל ה-25 קלטות שקשורות לטנטורה. כידוע העבודה לא נעשתה רק
- 26 לגבי טנטורה. אם יש צורך בקלטות האחרות, אני מוכן להציגן.

העד ממשין:

- 29 הראיונות שלא הוקלטו הם מעטים מאוד. באוקטובר 99 אני עברתי דירה ולא ידעתי שיהיה משפט
- 30 וחלק מהחומר ששימש אותי, לא נמצא איתי. העבודה הסתיימה ב-98. חלק גדול מהמסמכים
- 31 ויתכן שגם קלטת או שתיים שהיו באריזה אחרת, לא נמצאים בידי. אולי יש קלטת אחת או

31

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 שתיים שלא נמצאות כאן היום. יכול להיות שאחת הקלטות קשורה לחלימה. לא זכור לי באיזה
2 גיל היתה חלימה בתקופה הרלבנטית.
- 3 ש. אני מפנה לעמ' 108 לעבודתך לגבי עדותו של יוסף גרף, שם נאמר: "עדותו של יוסף גרף היא
4 בעלת חשיבות כשלעצמה...", מדוע עדותו היא בעלת חשיבות רבה, הרבה יותר מאשר בנך פרידן,
5 גרשוני שלא צוטטו?
- 6 ת. מטבע הדברים, כשאדם אומר דברים לא שגורתיים בעדותו זה חשוב. לא שגרתני זה
7 התייחסות לטבת, אבל לא דיברתי על טבת. אני אמרתי שבעדות של גרף היו דברים לא שגורתיים.
8 ש. מה לא היה שגרתני?
- 9 ת. הוא דיבר על הונאה חריגה לאחר הקרב.
- 10 ש. זה לא שגרתני כי 50 אחרים אומרים שהכל היה בסדר ואחד אומר שלא, אז 50 לא מצוטטים
11 כי זה שגרתני?
- 12 ת. אני כן מצטט אבל לא את כל ה- 50.
- 13 ש. כשאחד אומר לך שהיה, אז זו עדות לא שגרתנית וראוי לצטט ממנה בהרחבה, זאת הסיבה
14 שהעדויות חשובות?
- 15 ת. בגלל שהיו דברים יוצאי דופן באמירות שלו, הכוונה להתנהגות חריגה לאחר הקרב.
- 16 ש. יוסף גרף אתה מצטט אותו כמי שאומר: "הצמידו אותי לפלוגה ג'..." (עמ' 128 לעבודתך).
17 הציטוט הזה נכון?
- 18 ת. כן, זה ציטוט.
- 19 ש. זה ציטוט נכון?
- 20 ת. לדעתי כן.
- 21 ש. אני מציג לך תמליל מקלטת עם יוסף גרף, מסומן ת/8. שם הוא נשאל: "מתי הזעיקו
22 אותך...". הציטוט לא נכון, הוא לא אומר לך הגענו לשטח בערך ב- 04:00, הוא אומר הזעיקו אותי
23 והוא הגיע בערך בשעה 04:00.
- 24 אני מציע לך שאתה מצטט כך, משום שהעדויות של יוסף גרף על זה שהוא הגיע לאלכסנדרוני, כך
25 אפשר להבין מדבריו, לפלוגה ג' בשעה 4:00 לא מתיישבת עם שום דבר אחר, משום שהפלוגה
26 יצאה לכיוון הכפר בהליכה רגלית ב- 24:00 בלילה ולכן שינית?
- 27 ת. אני מפנה לפסק אחרי זה, אמירה לגבי יוסף גרף: "כאן יש להעיר כי על-פי...". בהמשך
28 הקטע, להלן המשך דבריו של יוסף גרף על ההתרחשות בגזרה הדרומית על-פי זכרונו. זה מה שזכר
29 יוסף גרף וזה מה שסיפר.
- 30 ש. למה אתה בציטוט שלך אומר "הגענו לשטח ב- 04:00", כאשר הוא אומר שב- 04:00 הוא
31 הגיע לפלוגה ולא לשטח?

32

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלכל דרורה

- 1 ת. הפלוגה לא היתה בכפר לא ב- 24:00 לא ב- 1:00 וגם לא ב- 2:00.
- 2 ש. איך הוא הצטרף לפלוגה אם היא יצאה ב- 24:00 לכפר, האם נכון שזה לא הסתדר ולכן
- 3 שינית את הציטוט?
- 4 ת. אני מספר מה שתבנתי מהאיש וזה מופיע פה וגם בעבודה באותה צורה.
- 5 ש. בהמשך ב-ת/8 גרף מספר: "עם אור ראשון נכנעו המקומיים...". העדות הזאת של גרף על
- 6 הסיפור שהם נכנעו, התקרבו אליהם ואז היה מטח אש שבה נהרגו לוחמים, לא עולה בקנה אחד
- 7 עם שום עדות אחרת, לפלוגה ג' היו 3 הרוגים ולא 10 או 12. האם באותו שלב לא היתה צריכה
- 8 להתעורר בך תמיהה לגבי "שוויה" של עדותו של גרף באופן כללי?
- 9 ת. עד כמה שאני יודע, באחד הניירות יש לפחות 4 מפלוגה ג', אבל זה לא הענין. הענין הוא
- 10 שבמהלך כל העדויות התעוררו בי הרבה תמיהות לגבי העדויות וחלק מהן הכנסתי לעבודתי. אני
- 11 מפנה לעמ' 128 לעבודתי שם כתבתי: "המספרים האלה שמסר גרף על ההרוגים והפצועים...". שם
- 12 אני מסביר את הספק שמעלה עו"ד ארדינסט. אני מפנה בנוסף גם לתחילת עמ' 129.
- 13 ש. אתה לא מטיל ספק במהותו ומיחותו של מר גרף משום שאתה מקבל את מה שאתה מחפש,
- 14 קרי רצח והרג.
- 15 ת. אין זה נכון. אני אמרתי שהאיש אמר דברים שבתוכם היו דברים חריגים.
- 16 ש. אתה מצטט את מר גרף כמי שאומר לך: "כאשר יתר האנשים שלנו ראו מה שקרה...". (עמ' 130).
- 17 למה לא הלכת לארכיון צה"ל ובדקת, כי אני אומר לך שגרף לא השתתף בפעולה לא כמורה
- 18 דרך, לא לוחם ולא כלום?
- 19 ת. הפנו אותי אל יוסף גרף בתור אדם שיה בקרב. הגעתי אליו והוא סיפר לי את סיפורו.
- 20 ש. הוא סיפר לך שהוא מורה דרך?
- 21 רשימת מורי הדרך מוגשת ומסומנת ת/9.
- 22
- 23 עו"ד פלדמן: אנחנו לא יודעים מי הגיש את המסמכים האלה לארכיון צה"ל ומה המהימנות.
- 24 אנחנו מסכימים שהם יוגשו, אך אנחנו לא מסכימים לכך שהם מלאים ומדויקים.
- 25
- 26 **העד ממשיך:**
- 27 ת. כמו שלא הכרתי אף אדם אחר מהאנשים שראיינתי קודם לכן, לא הכרתי גם את יוסף גרף.
- 28 הפנו אותי אל יוסף, אינני זוכר מי הפנה אותי אליו. הפנו אותי על כל מיני אנשים. הלכתי לאנשים
- 29 אלה, כך גם הגעתי ליוסף גרף. לא הכרתי אותו קודם לכן ולא היתה לי סיבה לחשוב, שדווקא הוא
- 30 גיד לי שהוא היה בטנטורה כשהוא לא היה שם.

33

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 ש. אומר לך מוטל סוקולוב שגרף לא היה ממורי הדרך, נכון?
 2 ת. אני לא יודע, אלא את מה שאמר לי יוסף גרף.
 3 ש. אם יוסף גרף היה מספר לך שנכנסו חייזרים לכפר וכבשו אותו, היית כותב זאת?
 4
 5 עו"ד פלדמן: אני מפנה לעמ' 130, להתייחסות של העד ליחיאל פרסיל.
 6

העד ממשיך:

8 ש. אני אומר לך שאת יוסף גרף, מכל הראיונות שעשית, אף אחד לא הכיר אותו, כולם אמרו לך
 9 שלא היה איש כזה, מוטל אומר לך שהוא לא היה מורי דרך ואתה לא מטיל ספק בזה שהוא היה
 10 שם, מדוע?
 11 ת. אני מטיל כמה וכמה ספקות לגבי דברים שנאמרו לי על אחרים. הגעתי למסקנה שיתכן
 12 שמכל הענין הזה כנראה נהרג איש אחד וגם לא הייתי בטוח איפה.
 13 ש. אני אומר לך שמארכיון צה"ל עולה שגרף לא היה בקרב, האם זה ישנה את אמירתך?
 14 ת. לא. יוסף גרף אמר את הדברים האלה. מישחו יכול לכתוב עבודה נוספת ולכתוב, שבעבודתי
 15 גרף סיפר את הדברים האלה והאלה, אך לפי עיון בארכיון צה"ל גרף לא היה בטנטורה ב- 22 ו- 23
 16 במאי 1948.
 17 ש. אם גרף היה מספר לך שהכפר נכבש על-ידי חייזרים, היית כותב זאת בעבודתך?
 18 ת. אם הייתי רואה עוד אמירות שהן רלוונטיות למה שקרה או לא קרה בטנטורה, בנוסף
 19 לדברים אחרים שנאמרו, יתכן שהייתי שוקל לכתוב. על חייזרים אני לא בטוח שהייתי כותב.
 20 ש. מדוע אתה אומר אין כיסוי לעדות של גרף לגבי ההרג שנעשה, אם בנך אומר אחרת, גרשוני
 21 אומר אחרת?
 22 ת. עצם העובדה שאני הבאתי עוד הרבה עדויות, מעבר ליוסף גרף, גם של יהודים וגם של
 23 ערבים, היא זאת שמראה שאני לא קיבלתי את דבריו כפשוטם, אלא הבאתי עוד עדויות לכאן
 24 ולכאן, מכיוון שרציתי לאסוף את כל מה שיכולתי לכאן או לכאן, בלי שום תמיהה, משום שהיה
 25 חשוב מה האנשים זוכרים בתום 49 שנה. זה מחקר היסטורי בשיטה שמתעדת, חוץ מספרים, גם
 26 זכרונות של אנשים.
 27 ש. למה זאת אתה לא הסתייגת מהאמירה שלו לגבי ההרג שנעשה בכפר, משום שזאת אמירה
 28 שסותרת עדויות רבות של אנשי אלכסנדרוני?
 29 ת. אני הבאתי גרסאות שונות גם לגבי המס' של האנשים שנהרגו בכל מיני צורות, אם זה בתוך
 30 הקרב ואם זה מעבר לקרב וזאת ההסתייגות עצמה מעצם האמירה של יוסף גרף.

34

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

ש. העדות של יוסף גרף זאת אחת העדויות שממנה עולה הרג שבין 200 ל- 250 איש, נכון?
 ת. זאת אחת העדויות.

עו"ד אטלס: אני מפנה לנספח ו' לתצהיר של העד.

העד ממשיך:

ש. אני מפנה אותך ל-8/ת עמ' 10 שם נאמר: "זאת היתה פלוגה דתית...", מי היתה הפלוגה הדתית?

ת. פלוגה ג' היתה פלוגה דתית. כך נאמר לי.

ש. האם מה שכתוב בעמ' 10 ל- 8/ת לא גורם לך להטיל ספק שהאיש היה שם בכלל?

ת. לא. היו גם הרבה אחרים שלא זכרו איפה הם היו וגם לא זכרו מי נהרג איפה.

אף אחד לא דיבר איתי על כך שגרף לא היה לוחם בגדוד. איש לא דיבר איתי עליו. אני גם לא שאלתי. לגבי אף אחד מהאנשים שלחמו וראיינתי אותם, לא באתי אחרי כן למישהו אחר כדי לשאול אם אותו אחד היה לוחם בגדוד. היה ברור לי שאם מישהו מספר לי על הקרב בטנטורה, שם היו דברים לא נחמדים, ובו הוא השתתף, היה ברור לי שאלה דברים שהוא זוכר.

אני לאורך כל הראיון ראיתי סתירות לגבי דברים ואת חלקן ציינתי. התעסקנו עכשיו בכמה וכמה סתירות על דברים שאני עומד עליהן בכתיבתי.

ש. אני מפנה אותך לעמ' 5 ל- 8/ת, שם אתה אומר: "אני דווקא בא לספר לך סיפור אחר, אני מדבר על מקומיים..." זו שאלה שראוי לשאול מרואיין?

ת. אני שאלתי אותו כמו ששאלתי הרבה מרואיינים אחרים, מה הוא זוכר. הוא סיפר. בשלב מסוים, כשראיתי שזה מתבקש, רציתי לאמת איתו סיפור ששמעתי מהמקומיים. זה לא בגלל שאני מנסח לחוציא זאת ממנו.

ש. מדוע את הדברים שציננת בעמ' 5 ל-8/ת לא ציטטת בעבודתך?

ת. אני לא יכול לצטט הכל. אני מצטט דברים שבאותו רגע נראים לי משמעותיים וחשובים.

ש. אתה לא מצטט מישהו שאומר לך שזה לא היה, מה שסיפרת לו?

ת. הוא לא אמר לי שזה לא היה. הוא אמר שהוא לא מכיר את הסיפור הזה. מעשרות אנשים שראיינתי כל אדם מספר מאותה זווית שהוא ראה ומאותם דברים שהוא זוכר.

ש. כולם שווים בעיניך?

ת. אני לא יכול להגיד שווים או לא שווים, מי שמספר מספר.

35

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. סיפור הרכבת למשל, עובר כחוט השני לאורך כל המרואיינים הערבים שלך, שהיהודים
 2 קפצו מהרכבת והחלו את כיבוש הכפר. לעומת זאת בעמ' 152 לעבודתך אתה אומר: "כאן יש
 3 להעיר כי...". זה בעיניך גרסאות שווה, גרסה אחת היתה רכבת, גרסה שניה לא היתה רכבת?
 4 ת. זה בדיוק השורש של מה שאנחנו קוראים היסטוריוגרפיה של עדויות אישיות בעקבות 49
 5 שנה. יש גם, בין היתר, מעין סיפור קולקטיבי שאני עליו מרחיב את הדיבור, אני מצטט גם את
 6 שפירא בחלקים. זה בדיוק הסיפורים שמתהלכים אצל אנשים אחרי 50 שנה לכאן ולכאן. ולכן לא
 7 הסתפקתי לא ביוסף גרף, לא באבו-ריאד ועוד כמה, אלא כל שם של יהודי או ערבי שנמסר לי,
 8 הגעתי אליו, נסעתי אליו, אם היה צורך חזרתי אליו שוב ושוב, כיוון שחלק בלתי נפרד ואולי
 9 החשוב ביותר בעבודה זו, זה לא רק מה קרה בטנטורה באותה יממה, כיוון שעל זה יש הרבה
 10 גרסאות, השאלה היא מה נכנס לראש של האנשים אחרי 49 שנה.
 11 ש. לא ברור לך היום שלא היתה רכבת, שהסיפור הוא עוד מיתוס שלא היה ולא נברא, לא ברור
 12 לך שהקרב לא התחיל מרכבת?
 13 ת. אני חוזר ואומר, אני הבאתי את העדויות בשם אומריהם.
 14 ש. אתה כהיסטוריון ומי שמתיימר להיות היסטוריון, אתה כמי שבדק, היתה או לא היתה
 15 רכבת?
 16 ת. הרכבת לא היתה נושא העבודה.
 17
 18 **לביהמ"ש:** אני לא יודע היום כעובדה אם היתה או לא היתה רכבת. אני לא יכול לבדוק מעבר
 19 למה שבדקתי. קיבלתי גרסאות של עשרות אנשים מטנטורה שאמרו שבאו ברכב. אני יכול לשער
 20 שזה סיפור שהלך ביניהם.
 21 אני הבאתי את הדוגמא של הרכבת ואני בכוונה משתמש בה ואני נותן אותה בתור דוגמא למה
 22 שנקרא מעין סיפור כללי. אני לא חשבתי שזה הפרט המרכזי בנושא העבודה. אני חשבתי שזה פרט
 23 מענין לגבי השוני האולי טוטאלי בין הגרסאות. אני ניפיתי ממילא הרבה דברים. אני הבאתי
 24 חלקים שחשבתי שכדאי להביאם, מכיוון שהסיפור על הרכבת הוא מענין כשלעצמו, אבל הוא לא
 25 קריטי כמו הסיפור של אדם שאומר שראה לפניו כך וכך אנשים נהרגים. זה לא אותו סוג של עדות.
 26 אפשר על כל דבר לומר שזה לא היה ולא נברא,אני יכולתי להביא את הסיפורים מפי האנשים ואני
 27 חושב שזה מענין לגופו.
 28 אני לא מצאתי לנכון לבדוק זאת, זה נראה לי מידע שולי.
 29
 30 העד ממשיך:

36

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. אתה ראית את מרשמי הקרב של המבצע?
- 2 ת. כן. לפי פקודת הקרב לא היתה רכבת.
- 3 ש. אבל הסיפורים של סבחה ופקודת הקרב זה אותו דבר בעיניך, זה שתי גרסאות ואין יכולת
- 4 להכריע ביניהם?
- 5 ת. כל גרסה שקיבלתי, אם ראיתי אותה נוגעת לענין של התרחשויות באותו יום בטנטורה,
- 6 הזאתי אותה. לגבי הערך שלה, לגבי המשמעות שלה, כל מי שקורא, מבחינתו הוא יכול לשפוט,
- 7 להתרשם ולהסיק מסקנה לגבי מה חשוב ומה לא חשוב.
- 8 ש. העבודה שלך זה בטה"כ אוסף של רכילויות לגבי מה סיפר אדם זה או אחר והקורא אמור
- 9 להחליט?
- 10 ת. אני לא אמרתי שזה אוסף של רכילויות. אני אספתי את כל העדויות שיכולתי לאסוף,
- 11 מבחינתי הצנועה, בעבודה מאוד קשה. צירפתי את כל המסמכים שיכולתי להשיג. צירפתי את כל
- 12 הספרות המשנית שיכולתי להשיג. מכל זה ניסיתי להראות את התמונה שעלתה מסך הדברים
- 13 שמצאתי.
- 14 ש. אני אומר לך שבין העבודה שלך לבין אוסף של דברי רכילות, אם אני הולך בביהמ"ש לאסוף
- 15 דברי רכילות, זה שווה אותו דבר ולא חשוב מה אומרים המסמכים הכתובים, אם היה או לא היה?
- 16 ת. אני מציע להעמיד את הדבר הזה לשיפוטם של אנשי מקצוע, שיגידו מה ערכו.
- 17 ש. אני אומר לך, שלשיטתך אין מקום שבו נגמר הסיפור ומתחילה הבדיה?
- 18 ת. יתכן מאוד שיש דברים שבפועל לא היו ולא נבראו, אבל העבודה עוסקת בסיפור הדברים
- 19 מפייהם של, בין היתר, אנשים שהיו במקום לפני 49 שנה. אם היו לי עוד 50 איש כאלה ואחרים,
- 20 יהודים וערבים, שהייתי משיג את עדויותיהם ומסוגל להוציא מתוכם עוד עדויות ותוספות לכל
- 21 כיוון, זה מה שהייתי עושה.
- 22 ש. אני מפנה אותך לעמי' 150 לעבודה, שם אתה מצטט: "ואבו-ג'מיל מסיים את דבריו
- 23 הנרגשים... באותו היום הסתובב בכפר עוד איזה מפקד גבוה יהודי...". (לענין זה אני משמיע לך
- 24 את הקלטת של אבו-ג'מיל).
- 25 אני אומר לך, אתה מצטט מדבריו הנרגשים משמשון ואני אומר לך, שאתה לחשת לו את השם, או
- 26 אתה או המתורגמן, מהי תגובתך?
- 27 ת. או שהוא לא מכיר או שהוא לא זוכר.
- 28 ש. אותו אבו-ג'מיל ידע להגיד את השם שמשון?
- 29 ת. בדרך כלל הם אמרו את השם בשיבוש מסוים כמו "שמשום".
- 30 ש. אני אומר לך, שאמרת לו זאת בלחישת בקלטת כדי שיחשבו שהוא אמר את השם?

37

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 13/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

1 ת. אין זה נכון. לא תכננתי להשמיע את הקלטת הזאת, בטח לא בבימי"ש.

החלטה

2 נדחה להמשך, כפי שנקבע מראש, דהיינו למחר שעה 08:30.

3
4
5
6 ניתנה היום, ט"ז בכסלו תשס"א, (13 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

7
8

---

 9 ד"ר פלפל דרורה, שופטת

החלטה

10 לשיבת מחר מתכנן עו"ד ארדינסט הבאת מבשיר טלויזיה ווידאו.

11 משמר ההיכל מתבקש בזאת לאפשר לו או למי מטעמו להכניס מבשירים אלה עם כניסתו
12 להיכל.
13

14
15 ניתנה היום, ט"ז בכסלו תשס"א, (13 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

16
17
18

 ד"ר פלפל דרורה, שופטת

38

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

התובעים

בעניין: עמותת אלכסדרוני, עמותה רשומה ואח'

נגד

הנתבע

תיאודור כץ

נוכחים: ב"כ התובעים - עו"ד ארדינסט ועבדי
 ב"כ הנתבע - עוה"ד פלדמן, אטלס, חסן ג'בריל ואורנה כהן
 ב"כ צד ג' - עו"ד פרימן (מאוניברסיטת חיפה)

פרוטוקול

1

2

עו"ד פרימן: יש הסכמה של שני חברי, לאפשר לי להגיש תצהיר נוסף עד ה- 24/12/2000.

3

החלטה

4

כמבוקש.

5

6

ניתנה היום, י"ז בכסלו תשס"א, (14 בדצמבר 2000), במעמד הצדדים.

7

ד"ר פלפל דרורה, שופטת

8

9

העד - כץ תיאודור - מוזהר בשנית וממשיך להשיב בחקירה נגדית לעו"ד ארדינסט:

עו"ד ארדינסט: אני אתמול בחקירה הטחתי בך האשמה, אמרתי לך שאתה לא רק סילפת

עדויות ושאלן קשר בין הדברים שמופיעים אצלך בעבודה לבין הדברים שמופיעים בקלטות שאנחנו

קיבלנו, אני גם אמרתי שאתה הייתי סלקטיבי מאוד בדברים שאתה בחרת לצטט ואני שאלתי

אותך למה אתה בחרת לצטט למשל, בתור דוגמא, עדות של אבו-ריאד כשבזקירה התברר שהוא

כלל לא נכח בטנטורה ועדויות אחרות, אבל עדויות מאוד מרכזיות של הלוחמים, אנשים בוגרים

שנכחו במקום, אתה בחרת שלא לצטט ונתתי לך דוגמא של כץ פרידן, שהיה מפקד הפעולה, בענין

הטבח ולעומת זאת אתה בחרת לצטט אוונו בנושאים שוליים.

אנחנו סיכמנו שתחזור אלינו עם תשובות ותפנה אותנו למקומות שבהם אולי אתה כן מצטט את

כץ, בהקשר של הטבח, לא בהקשר של שלל או בהקשרים אחרים. מה תשובתך?

ת. נכון שבכץ פרידן לא מצוטט על הריגת שבויים בעבודתי.

19

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. למה את בנץ פרידן, העד הכי חשוב כאן, שאתה שמעת ממנו דברים, הכחשה מפורשת
2 וטוטלית של הירי, למה בחרת שלא לצטטו, האם הוא לא עד חשוב?
- 3 ת. בנץ פרידן הוא עד מאוד חשוב, אבל אני מציע שניקח לתשומת לבנו, אני בעצם את הגרסה
4 שלו קיבלתי בצורה הכי טבעית שבעולם גם מתוך ספר אלכסנדרוני וגם מתוך המסמכים. זאת
5 הגרסה שאנחנו מכירים ויודעים אותה והיא מקובלת לא מהיום, אלא מאז תום הקרב.
6 ש. אני רוצה לדעת, הרי אתה אדם שידוע את ערכה של הכתיבה ואת ערכה של המילה. אני
7 מבקש שתאמר לי, ברור לך שכוחו של ציטוט בעיני הקורא, בעיקר בעיני מי שמאמין שהציטוט
8 הוא אמיתי, חזק עשרות מונים מדברי המחבר. למה בנץ פרידן לא זוכר את הציטוט, האם זה
9 בגלל שהגרסה שלו משעממת, בגלל שהיא גרסה רשמית?
- 10 ת. אני לא דיברתי על גרסה משעממת. העבודה באה לחפש עדויות, ייצוג קול ואיזושהי אמירה
11 של אנשים שעדין לא שמענו, לא ראינו או במילה אחרת, להשוות בין גרסאות שקיימות, והן
12 קיימות לאורך כל הדרך בכל הארכיונים ובספר של חטיבת אלכסנדרוני, לבין גרסה שעד כה לא
13 נשמעה בכלל.
- 14 ש. בנץ פרידן לא מצוטט כמפקד הפעולה משום שגרסתו תואמת את הגרסה הרשמית?
15 ת. בדאי. כשאני חיפשתי עוד גרסאות, ברור שהגרסה של בנץ תואמת את מה שהיה כתוב
16 במסמכים, לעומת זאת הגרסה של המקומיים מטנטורה, לא שהיא תואמת או לא, היא לא היתה
17 קיימת עד שראיינתי את האנשים ואז אני משווה בין האנשים שמדברים, שפעם ראשונה מדברים
18 ואין בשום מקום גרסה שלהם, לבין הגרסה של המ"פ והמג"ד שמופיעה במסמכים.
19 ש. זאת היתה החלטה שלך, כמי שכותב את העבודה, שגרסאות שהן "משעממות" משום שהן
20 תואמות את הגרסה הרשמית, לא שוות ציטוט?
- 21 לא שווה לצטט אותו, את קצין המבצעים, מחלקות של הגדוד כי כולם מכחישים את ההרג, אולי
22 אני רוצה לשמוע את דבריהם מול דברי סבחה, אבו-ריאד, האם אין הגינות מינימלית לקרוא גם
23 את דברי הלוחמים?
- 24 ת. אני חוזר על ההסבר שאמרתי קודם, אנחנו מכירים את הגרסאות הרשמיות. אנחנו יודעים
25 שבכל פעולה, כשניתן דו"ח של הפעולה, הדו"ח הוא של המ"פ ושל המג"ד. הדברים קיימים
26 בארכיונים, ישבתי עליהם בהרחבה, ציטטתי מתוכם ומתוך הספר של אלכסנדרוני וגם דיווחתי
27 שבספר לא מופיעים דברים חריגים.
- 28 לעומת זאת, כשיש סיפור של סבחה וסיפורים אחרים, אלה דברים שמעולם לא שמענו אותם, לא
29 בקשר למה שקרה בכפר ולדברים אחרים, אין אמירות שלהם אלא עד הרגע שאני הגעתי אליהם
30 אחרי 49 שנים.

40

בתי המשפט

תא 001686/00

בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו

תאריך: 14/12/2000

בפני כב' השופטת ד"ר פלפל דרורה

- 1 ש. ז"א ההחלטה שלך היתה, אני הולך לראיין את בני פרידן, אם הוא יאמר שלא היה הרג אני
2 לא מצטט אותו, אם הוא יגיד משהו שסוטה מהגרסה הרשמית אני אצטט אותו, כנ"ל לגבי
3 גרשוני. זה כלל העריכה של מי שמעיד על עצמו שהוא עושה הערכה אובייקטיבית?
4 ת. אני לא הבאתי אמירות של גרשוני והסברתי מדוע אתמול בחקירתני. גם את טוביה הלר
5 שהיה מ"מ של פלוגה מובילה, פלוגה א' שכבשה את הכפר, אני מביא ממנו מסי' ציטוטים. לענן זה
6 אני מביא ציטוט של טוביה הלר: "בקרוב לא נהרגו יותר מ-25 איש...".
7 ציטוטי את אשר ברייטר בעמ' 132 לעבודתי, שם נאמר מפיו: "יתכן שהיה הרג בכפר, יתכן שהרגו
8 שם כמה...".
- 9 ש. א. זה שני ציטוטים לעומת 40 מקומות שבהם מצוטטים פליטי טנטורה או אחרים,
10 שאיכשהו אתה מצליח למצוא תימוכין לטבח שלך, וגם כאן אתה מצטט שני אנשים שאומרים לך,
11 אולי היה טבח כי אחרת הם לא היו זוכים להיכלל בעבודה, לא מדובר באנשים שאמרו שאתה
12 מדבר שטויות?
13 ת. אין זה נכון. שניהם אומרים שאינם יודעים ואם היה זה אחריהם.
14 ש. אני אומר לך, שגם כשעדים ערבים אומרים שאין טבח, גם הם לא מצוטטים נכון?
15 ת. אין זה מדויק.
16 ש. למה אתה לא ראינת, הלכת לראיין אף אחד מאנשי החי"ם הם נכנסו לשם ב- 09:00
17 בבוקר?
18 ת. אני שאלתי מתי אנשי החי"ם הגיעו ונאמר לי שהם הגיעו אחר הצהריים. חלק מהאנשים
19 אמרו שלקראת ערב עזבו את המקום.
20 ש. אתה קראת את התצהיר של גדעון פיליפ?
21 ת. כן.
22 ש. גדעון הוא אומר, "נכנסנו לכפר בין השעה 09:00 ל- 10:00 בבוקר", ראינת אותו?
23 ת. לא ראינת אותו, אלא פגשתי אותו אחרי שהוא כתב בעיתון הגפן מאמר שלם.
24 ש. הדברים על שמשון משבץ זה לא ממצא?
25 ת. ממצא זה מהמילה למצוא. מה שאתה מוצא בתוך עדות זה ממצא.
26 ש. אני מפנה אותך לעמ' 157 לעבודתך שם אתה אומר: "אכן, יתכן שבעבודה זו, על-פי העולה
27 מעדויות פליטי טנטורה...", לגבי שמשון משבץ, רוצח סדרתי, זה מה שאתה אומר על משבץ?
28 ת. אני בא להפנות את תשומת לבך לשני אזכורים, כתבתי "על-פי העולה מעדויות פליטי
29 טנטורה...", הם אלה שתיארו אותו. כדי שלא יהיה צל של ספק שמדובר בידעני או במסקנותי
30 כתבתי: "אין בכך כדי לגרוע...". כפי שאמרתי אתמול, אני מביא את הדברים מפי אומריהם, אין
31 לי פה קטע לנתח מי זה שמשון משבץ. לא הכרתי אותו, אני לא יודע מי הוא ולא שמעתי את